

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Нетішинського міського суду Хмельницької області

23.10.2024

м. Хмельницький, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23.10.2024 групою НПМ здійснено відвідування Нетішинського міського суду Хмельницької області (далі – суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Шейгец Оксани Миронівни, головного спеціаліста Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Осередчук Ольги Михайлівни, представник громадської організації.

Суд розташований за адресою: Хмельницька область, Шепетівський район, м. Нетішин, проспект Незалежності, 12.

Керівництво суду:

Керівник апарату суду - Зон Олександр Борисович.

Голова суду - Грибанова Людмила Олександрівна, призначена на посаду 26.05.2023.

Штатна чисельність апарату суду – 18 працівників. Згідно зі штатним розписом кількість штатних посад суддів - 8.

Суд розглядає цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадку та порядку, визначеному процесуальним законом.

Суд розміщений у дев'ятиповерховому житловому будинку, який побудований 1981 року та займає другий поверх площею 429,13 м². У даному житловому будинку суд розташований з 1995 року.

Необхідно зазначити, що приміщення будувалось не з метою розміщення в ньому суду, а є пристосованим до таких потреб, що впливає на внутрішнє планування та належне дотримання за цих умов прав і свобод людини під час здійснення правосуддя.

На вході до житлового будинку наявні вивіска із зазначенням повної назви суду (фото 1).

У приміщенні суду (загальному коридорі) наявні інформаційні стенди з інформацією для осіб, які прибули до суду, про розпорядок роботи суду, взірці заяв, пам'ятки для відвідувачів про права та обов'язки учасників судового процесу, реквізити судового збору, тощо.

У приміщенні суду облаштовано два зали судових засідань, з яких один зал для розгляду кримінальних справ, який облаштований боксом з органічного скла, відповідно до вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі - ДБН) та обладнаний системою відеоконференцз'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції (фото 2).

За отриманою інформацією у 2023 році для розгляду кримінальних проваджень було конвойовано 32 підсудних (засуджених), у 2024, станом на день відвідування, конвойовано 17 підсудних (засуджених).

Скарг від підсудних (засуджених), адмінарештованих осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2024 років не надходило.

Факти заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваного під час перебування у суді також не зафіксовані.

Підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, забезпечення у суді безпеки учасників судового процесу здійснює Територіальне управління Служби судової охорони у Хмельницькій області.

У суді дотримуються вимоги протипожежної безпеки, наявні вогнегасники, встановлена та перебуває у справному стані протипожежна сигналізація.

З огляду на те, що у суді відсутнє власне облаштоване укриття на випадок сигналу «Повітряної тривоги», у вестибюлі суду для відвідувачів розміщено інформаційне оголошення щодо місця розташування найближчого укриття.

На момент відвідування в приміщенні суду не перебували під вартою обвинувачені (підсудні) чи засуджені.

Попереднє відвідування групою НПМ не здійснювалось.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України)

1. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2. ДБН В.2.2-26:2010 Будинки і споруди. Суди, затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 №175 (далі-ДБН В.2.2-26:2010), де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано один зал судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано три камери. Натомість в суді взагалі відсутні камери для підсудних (засуджених).

Підсудні (засуджені) чекають на розгляд судових справ в приміщенні суду або в спеціальному автомобілі, що є несумісним зі стандартами цивілізованої поведінки, які є відмінною ознакою демократичного суспільства. Утримання людей в таких умовах є приниження людської гідності.

За таких обставин в суді не може забезпечуватись роздільне розміщення чоловіків і жінок, дорослих і неповнолітніх, а також інших осіб відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення».

Незабезпечення належними умовами підсудних (засуджених) призводить до порушення їх прав на гідні умови тримання під час перебування.

2. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил та вимог пункту 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Ємність для питної води та одноразовий посуд відсутні.

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України)

3. Установлено факт порушення вимог пункту 7.1.9 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 13 Інструкції, а саме: в приміщенні суду відсутній ізолюваний маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камер до зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим, обвинувачені, підсудні (засуджені) конвоюються доступними для третіх осіб коридорами, що призводить до порушення їх прав та прав оточуючих на безпеку.

4. Відповідно до вимог пункту 1.5 Примірних правил пропуску осіб до будинків (приміщень) судів, органів та установ системи правосуддя та на їх територію транспортних засобів, які затверджені наказом Державної судової адміністрації України та Служби судової охорони 30.01.2020 № 43/61, на вході до приміщення суду на контрольно-пропускному пункті не встановлено турнікет зі стаціонарною рамкою металодетектора.

5. Також у порушення вимог пункту 5.11 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 14 Інструкції не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу.

Таким чином, порушується принцип ізолюваності конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

6. У порушення вимог пункту 6.5.1 ДБН В.2.2-26:2010 та пункту 9 Інструкції, в суді відсутні приміщення для конвою та санітарні вузли.

7. У порушення Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, на момент відвідування тимчасове укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування громадян у разі оголошення повітряної тривоги, в суді не облаштовано.

Утім, в приміщенні суду біля вхідних дверей для відвідувачів суду наявна інформація про найближчі захисні споруди цивільного захисту для укриття населення в м. Нетішині Хмельницької області.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України,)

8. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, вимог п. 6.5.2 ДБН у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист. Таке спілкування відбувається у залі судового засідання чим не забезпечується його конфіденційність.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Відсутнє приміщення для ознайомлення з матеріалами справи також у інших відвідувачів суду. Ознайомлення з матеріалами справи здійснюється у кабінетах секретарів чи у вільних залах судових засідань.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (стаття 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю)

9. Відповідно до вимог Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення» затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом.

Так, у порушення вимог пунктів 5.3 та 6.3 ДБН Інклюзивність приміщення суду не обладнано зовнішніми та внутрішніми пандусами, у зв'язку з чим маломобільні групи населення, без сторонньої допомоги не можуть потрапити до залу судових засідань для розгляду кримінальних справ, санітарного вузла та інших приміщень суду (фото 3).

10. У порушення вимог пункту 8.3.1 ДБН в приміщенні суду відсутні тактильні інформаційні покажчики, які повинні дублювати плоско друковану текстову чи графічну інформацію у тактильному вигляді та шрифтом Брайля (фото 4).

11. Окрім цього, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарні вузли у приміщенні суду не пристосовані для користування

маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у них поручнів та можливості людині на візку потрапити до санітарної кімнати.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державній судовій адміністрації України та територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Хмельницькій:

Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

Нетішинському міському суду Хмельницької області:

1. Забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери на зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.
2. Забезпечити в суді приміщення для розміщення особового складу варту та санітарні вузли.
3. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до зали судових засідань для розгляду кримінальних.
4. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду.
5. Облаштувати суд кімнатою для роботи адвоката з підсудними (засудженими).
6. Забезпечити обладнання боксу для заїзду спеціального автотранспорту варту та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або (при неможливості обладнання боксу) огороженої стоянки для спеціального автотранспорту варту.
7. Облаштувати в суді найпростіше укриття.
8. Забезпечувати вільний доступ підсудних (засуджених) до чистої питної води.
9. Забезпечити в суді наявність тактильних інформаційних покажчиків.
10. Забезпечити в суді санітарні вузли відповідно до вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність.

До звіту додаються фотознімки на 1 арк.

Керівник групи НІМ -

головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Оксана ШЕЙГЕЦ

Фото 1

фото 2

фото 3

фото 4

